

ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК ПЕРЕКЛАДУ В ПРАКТИЧНОМУ КУРСІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

DEVELOPING TRANSLATION SKILLS IN THE PRACTICAL COURSE OF A FOREIGN LANGUAGE

Мовчан Л.Г.,

orcid.org/0000-0003-0913-3240

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри германської філології

Комунального закладу вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

Дрейчук О.В.,

orcid.org/0009-0005-0855-3456

старший викладач кафедри германської філології

Комунального закладу вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

Стаття присвячена аналізу формуванню навичок перекладу під час вивчення практичного курсу іноземної мови. Навичка перекладу є складником професійної перекладацької компетентності, необхідної для виконання перекладацької діяльності. З'ясовано, що підготовка фахівців у галузі перекладу здійснюється також в рамках підготовки вчителів іноземних мов та літератури, що ставить певні виклики до стандартизації програмних вимог до кваліфікаційних рівнів та перекладацької компетентності в цілому. Автори підкреслюють, що оволодіння цією компетентністю виходить за межі традиційних курсів, таких як «Теорія та практика перекладу», і має бути забезпечене через наскрізне вивчення мовних дисциплін, зокрема через практичний курс іноземної мови. Згадано також проблеми узуальної різниці між мовою оригіналу та перекладу, що створює труднощі в перекладі. Тому оволодіння узусом іноземної мови та рідної для здійснення адекватного перекладу повинне відбуватися, але й дисциплін філологічного напрямку, не лише під час вивчення перекладацьких дисциплін. Зважаючи на те, що сучасні навчально-методичні комплекси з іноземних мов є одномовними, але узуально актуалізовані, вартує активно включати базовані на них завдання на переклад мовних явищ, що вивчаються, з метою розвитку когнітивних здібностей студентів і підвищення їхньої перекладацької компетентності. Це дозволяє сформувати більш ефективні перекладацькі уміння та навички, які згодом складуть у професійну перекладацьку компетентність. Запропоновано шляхи вирішення цих завдань через авторські вправи на переклад лексичних одиниць та граматичних явищ, які містять навчально-методичний комплекс Outcomes (advanced level) видавництва National Geographic Learning. Автори наводять приклади різноманітних труднощів перекладу та приклади вправ на їх подолання.

Ключові слова: професійна перекладацька компетентність, навичка трансформації, узус, узусна компетентність, адекватний переклад.

The article focuses on the analysis of translation skills development during the study of a practical course in a foreign language. Translation skill is an essential component of professional translation competence, which is necessary for performing translation tasks. It has been established that the training of translation specialists is also carried out within the framework of preparing teachers of foreign languages and literature. This creates certain challenges for standardizing program requirements related to qualification levels and translation competence in general. The author emphasizes that mastering this competence goes beyond traditional courses such as "Theory and Practice of Translation" and should be ensured through the integrated study of language disciplines, particularly via the practical course in a foreign language.

The article also highlights the issue of usage-based (usus) differences between the source and target languages, which often leads to difficulties in translation. Therefore, acquiring usage norms in both the foreign and native languages for achieving adequate translation should take place not only within translation courses but also within philological disciplines more broadly.

Considering that modern foreign language teaching materials are mostly monolingual, though updated in terms of current language usage, it is advisable to actively integrate translation tasks based on these materials to practice translation of studied linguistic phenomena. This approach fosters the development of students' cognitive abilities and enhances their translation competence. Ultimately, it leads to the formation of more effective translation skills and abilities, which later evolve into full-fledged professional translation competence. Solutions to these tasks have been proposed through original translation exercises of lexical units and grammatical phenomena included in the Outcomes (Advanced Level) teaching and learning package published by National Geographic Learning. The authors provide examples of various translation difficulties and exercises aimed at overcoming them.

Key words: professional translation competence, transformation skill, usage (usus), usage competence, adequate translation.

Постановка проблеми. Сучасний етап геополітичних та суспільних змін передбачає розширення міжкультурної взаємодії, яка, зокрема

забезпечується сферою перекладацької діяльності. Саме на перекладача покладена роль донести не лише зміст документів та художньо-публіцистич-

тичної літератури, але й донести культурне різноманіття. Останнім часом міжкультурна взаємодія стала невід'ємною частиною сучасного суспільства, що позначилося не лише на політичному та економічному рівнях, але й на стилі мовлення, на мові та узусі, в цілому. Відтак, вимоги до сучасного перекладача передбачають такий рівень перекладацької компетентності, яка дозволила б забезпечити адекватний переклад із збереженням змісту, стилю і прагматики оригінального тексту. Ефективний переклад можливий за умов бездоганного знання української мови та іноземних мов, зокрема англійської, розуміння культурно-історичних особливостей мови країни, з якої/якою здійснюється переклад. Ці вимоги лягли в основу якісної підготовки майбутніх перекладачів у вищих навчальних закладах, яка передбачає комплекс дисциплін, які охоплюють увесь спектр професійних компетентностей майбутнього перекладача.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналізуючи останні дослідження, присвячені підготовці перекладачів, варто згадати праці Я. Фабричної, яка розглядає загальні тенденції розвитку підготовки перекладачів [8]. Праці Л. Черноватого, присвячені методичним аспектам перекладу [9]. Він наголошує на необхідності стандартизації вимог до підготовки сучасного перекладача у вищих навчальних закладах та аналізує складники професійної перекладацької компетентності. Оскільки деякі факультети присвоюють кваліфікацію «перекладач» також після проходження підготовки за спеціальністю «Іноземна мова і література», то виникає питання відповідності змісту навчання сучасним стандартам. Ця проблема підіймається у працях К. Геворгіан, О. Гвоздяк та ін., які саме розглядають аспекти підготовки перекладачів в контексті підготовки вчителів іноземних мов [11]. Н. Бідюк звертається до формування перекладацької компетентності викладачів англійської мови та літератури та реалізації міжпредметних зв'язків у змісті навчання [2]. Н. Левицька [6], О. Мартинюк [7] аналізують зміст вищої іншомовної освіти у зарубіжних ВНЗ які здійснюють професійну підготовку перекладачів. Н. Зінукова розглядає методичні аспекти підготовки перекладачів окремих видів перекладу [3]. Вагомим є доробок О. Каневської та Б. Золотого щодо дидактичних аспектів підготовки викладачів перекладу [4]. Однак, як зазначає Л. Черноватий, у вітчизняній науці бракує фундаментальних досліджень з питань теоретичної та практичної підготовки перекладачів [9, с. 8].

Постановка завдання. Оскільки, як вже зазначалося багато філологічних ВНЗ прагнуть розширити кваліфікаційний спектр, пропонуючи підготовку за спеціальністю «Переклад», важливо розуміти найоптимальніші шляхи інтеграції цієї спеціалізації до змісту підготовки вчителів іноземних мов. Передусім необхідно переглянути дидактичні аспекти викладання дисциплін філологічного циклу з огляду на формування навичок перекладу та перекладацької компетентності, в цілому, способи реалізації міжпредметних зв'язків з метою оптимізації якості перекладацької підготовки. Тут слід виділити практичний курс іноземної мови, який викладається з першого курсу підготовки бакалаврів напряму «Англійська мова і література (переклад включно)» і впродовж усього періоду навчання закладаються основи перекладацької компетентності і формуються уміння і навички письмового та усного перекладу. Однак не усі студенти добре орієнтуються в перекладі, оскільки формування перекладацької компетентності складний багатовимірний процес, який передбачає не лише оволодіння мовою, але й свідоме співставлення певних мовних явищ, знаходження еквівалентів, постійний пошук ефективних шляхів передачі прагматики тексту та дотримання узусу мови перекладу. Тому необхідна організація змісту навчання та методики навчання практичного курсу іноземної мови з акцентом на переклад формулює **мету статті** – з'ясувати можливості інтеграції засад перекладу в навчання практичного курсу іноземної мови та виділити основні труднощі оволодіння перекладом у процесі вивчення іноземної мови та шляхи їх усунення.

Виклад основного матеріалу. Говорячи про необхідні компетентності перекладача, ми маємо на увазі передусім якість перекладу, яка залежить від замовлення клієнта. На різноаспектності професійної перекладацької компетентності наголошує Л. Черноватий і зауважує на відсутності єдиних вітчизняних стандартів цієї кваліфікації, оскільки перекладацька діяльність вирізняється багатозадачністю [9, с. 11]. Тобто, існують різні види перекладу, що виконують різноманітні завдання і функції. Перш за все, переклад ділиться на дві великі групи: усний і письмовий переклад. Усний переклад буває послівним, синхронним та перекладом з листка. Говорячи про техніку здійснення перекладу, то він також буває машинним та здійснюється за допомогою сучасного програмного забезпечення та також може бути усним і письмовим. Письмовий переклад поділяється на підвиди за різноманітними критеріями. За кри-

терієм ступеню відтворення оригіналу виокремлюють дослівний і вільний переклад, при чому вони можуть відрізнитися за ступенем адекватності. При дослівному перекладі знаходять відповідники до мовних одиниць та граматичних структур. Під час вільного перекладу зберігається загальний зміст оригіналу.

Водночас не кожен дослівний переклад може бути адекватним. Термін «адекватний переклад» передбачає цілісне відтворення змісту та стилю вихідного тексту для досягнення комунікативної мети. На думку В. Балахтар адекватність перекладу досягається відтворенням змісту, форми та стилю оригіналу [1, с. 29]. Адекватний передає прагматику оригінального повідомлення, зберігає стиль, жанрові відтінки мовою перекладу. Зважаючи на те, що часто тексти оригіналу містять низку культурно-історичних реалій, тобто лексичних одиниць, які не мають відповідників у мові перекладу, тому для досягнення адекватності перекладу перекладач повинен вдаватися до культурно-історичного пошуку якомога вдалішого відповідника. При цьому, стиль повідомлення може стати викликом, адже не усі лексичні одиниці можуть бути вдало перекладеними із збереженням прагматики повідомлення.

Відтак, майбутній перекладач для досягнення адекватності перекладу із збереженням його прагматики, на думку Е. Доле, має розуміти комунікативний намір автора оригіналу, досконало володіти як мовою оригіналу, так і мовою перекладу, старатися не вдаватися до дослівного перекладу, володіти узусом і нормами мови, зберігати стилістичне забарвлення тексту, яке передається як лексичними, так і граматичними засобами. Відтак, на думку А. Нойберта (2000), перекладацька компетентність вирізняється складністю, різнозадачністю, наближенням до мови оригіналу, творчістю, відкритістю до змін, ситуативністю та історичністю, які складно пов'язані між собою [12].

На думку Н. Зінукової, одним із компонентів професійної компетентності перекладача є креативність використання ресурсів своєї мовної свідомості для вирішення професійних завдань інтерпретації смислу в ситуаціях міжкультурної комунікації [3, с. 275].

Суто компетентність перекладу (*transfer competence*) у складі загальнох професійнох перекладацької компетентності передбачає уміння здійснювати лексичні та граматичні трансформації у перекладі, а загальна перекладацька компетентність передбачає також уміння і навички різних видів перекладу, зазначених вище, а також тих, які за стилістичною належністю відносяться

до спеціального (технічного, наукового, інформативного, газетно-публіцистичного, юридичного), а також художнього, побутового та ін.

Тут слід зауважити, що ці компетентності лягли в основу загального поняття професійна перекладацька компетентність. О. Каневська називає професійну компетентність перекладача-синхроніста складним утворенням, що містить як загальні перекладацькі компетентності, в яких відбиваються основні функції здійснення перекладацької діяльності, так і специфічні компетенції, необхідні при здійсненні усного, в тому числі й синхронного, перекладу (дискурсивна, комунікативно-посередницька, міжкультурна, особистісна, емоційна, інформаційно-організаційна, рефлексійна, цифрова та ін.) [4].

У підготовці перекладачів важливе значення має послідовне неперервне формування перекладацької компетентності вже з самого початку навчання із вагомим задіянням міжпредметних зв'язків. У нашій статті ми розглянемо можливість інкорпорування перекладу у практичний курс іноземної мови.

Н. Бідюк слушно зауважує, що не лише підготовка за спеціальністю «Переклад», але й підготовка вчителів іноземних мов і літератури «передбачає постійну роботу з іншомовними джерелами різного жанру, методичними розробками з навчання іноземної мови, автентичним навчальним матеріалом, інформаційними освітніми та науковими ресурсами. Специфіка професійної діяльності вчителя іноземної мови та літератури передбачає творче поєднання високого рівня володіння іноземною мовою з різними прагматичними інтенціями в іншомовній комунікації» [2, с. 36]. Науковець також наголошує на важливості міжпредметних зв'язків у розвитку професійної перекладацької компетентності та на першочерговій ролі Практичного курсу іноземної мови.

На багатьох філологічних факультетах і факультетах іноземних мов з для цього предмету викладачі обирають підручники, за якими вони готують студентів. Це здебільшого підручники серій *Outcomes*, *Upstream*, *Focus*, *Headway*, які мають лінійки рівнів, що виявляється зручним для вирівнювання іншомовної компетентності студентів за рівнями та розуміння дидактичних та методичних завдань. Це навчально-методичні комплекси, оснащені книгою для вчителя, підручником та робочим зошитом, а також пропонують аудіо- та відеоматеріали разом із словником та граматичним довідником, що є дуже зручним для самостійної роботи студента та полегшення

роботи викладача. Ці навчально-методичні комплекси є доробками зарубіжних англійських або американських видавництв і відображують сучасний стан мови та її узусу.

Однак, для ефективної підготовки перекладача та формування і розвитку його професійної перекладацької компетентності в межах практичного курсу іноземної мови можна і потрібно розвивати компетентність перекладу (transfer competence), яка передбачає уміння і навички добору необхідних відповідників під час перекладу. Дуже часто, на жаль, можливості цих навчально-методичних комплексів обмежуються лише розвитком іншомовної комунікативної компетентності, яка на рівні B2 у дескрипторі Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти: навчання, викладання, оцінювання в же передбачає здійснення перекладу. На рівні C1 «Досвідчений користувач» передбачається, що здобувач освіти може також розпізнавати імпліцитне значення, може висловлюватись швидко і спонтанно без помітних утруднень, пов'язаних з пошуком засобів вираження, ефективно і гнучко користуватись мовою у суспільному житті, навчанні та роботі.

Під час навчання практичного курсу іноземної мови акцент зазвичай робиться на комунікативній компетентності, а навички перекладу не завжди стоять в центрі уваги, оскільки більшість підручників одномовні. Однак, вони можуть слугувати базою для формування навичок перекладу, тому що містять тексти, які відповідають сучасному узусу мови.

Відтак, перекладацькі трансформації, які б відтворювали узус мови, називаються узусними. Це дуже цікавий і важливий вид трансформацій, оскільки завдяки їм зберігається прагматика тексту, стилістика і узус мови перекладу. Тоді переклад звучить, як оригінал. В. Карабан звертається до узусних трансформацій, їх важливості у досягненні узуальності та пропонує класифікувати їх за такими критеріями як:

- 1) розбіжність узусів двох мов та у широкому сенсі терміну мова;
- 2) розбіжність у немовних причинах (художньо-естетичних, цензурних, культурних, психологічних тощо) [5].

Формування узусної компетентності здобувача освіти повинне здійснюватися передусім у практичному курсі іноземної мови, а узус найкраще відображений у текстовому матеріалі автентичної літератури. У нашій статті ми спробуємо проаналізувати можливість використання текстового матеріалу підручника Outcomes (Advanced

Level – просунутий рівень видавництва National Geographic Learning (2024) [10].

Перш за все, підручник створено на основі сучасного англійського узусу, який відображений у текстах та низці вправ на його розуміння та використання. Підручник багатий різноманітними ідіомами, словосполученнями, фразовими дієсловами, які відображають сучасний стан мови та дозволяють будувати багате підґрунтя для ефективної комунікації. Тому на основі його матеріалу вартує скласти низку вправ на розвиток навичок перекладу.

Наприклад, структура *for any length of time* – «на якийсь час», може використовуватися у різних реченнях і варіювати значення «доволі довго, протягом якогось часу, терміну, на якийсь термін, ні на хвилину». У підручнику воно вжито у реченні *You can just die walking in that heat for any length of time* [10, с. 12], де здобувачі освіти мають знайти найбільш точний відповідник (Так вмерти можна, *трохи* пройшовшись у таку спеку).

Тому вартує закріпити його варіативність перекладу у таких реченнях:

Ви ж не прагнете зберегти певну форму на якийсь час (при чому «прагнете» тут краще перекласти словом «seek»). *You are not seeking to maintain a particular form for any length of time.*

Тепер воно здатне (може) виконувати будь яку роботу як завгодно довго. *It is now capable of doing any work for any length of time.*

А вже в реченні «*My father can't be left alone for any length of time*» це словосполучення перекладається «Мого тата не можна залишати на самоті ні на хвилину». Отже, під час зворотнього перекладу здобувачі освіти можуть навчитися добирати вдалі відповідники.

Це також стосується і лексичної одиниці «rain», яка в конотації має переклад «зусилля». Речення «*Actually, it was a bit of a rain, this congestion*» [10, с. 12] слід перекласти таким чином: Насправді, в цьому заторі я трохи намучився. Це означає, що для влучного перекладу такого речення потрібно зрозуміти імплікацію, а потім методом контекстуальної заміни запропонувати вдалий варіант перекладу. Для формування навичок перекладу необхідно декілька речень з подібною лексичною одиницею, аби здобувачі освіти могли навчитися вільно оперувати нею, бо відомо, що часто вони знають її, але губляться у вживанні під час перекладу. Тобто, таке речення «*We found it to be a bit of a rain to keep clean*» вартувало б перекласти таким чином: Окрім того, неважко тримати будинок в чистоті. Наступне речення «*Paino lessons for kids. Special pains are given to beginners*», в якому

ця лексична одиниця вжита у грі слів, представляє труднощі для перекладу для збереження прагматики речення – іронії.

Тому підручник *Outcomes (Advanced Level)* [10] містить вправи для відпрацювання розуміння та вживання таких лексичних одиниць, пропонуючи варіанти значень:

It was like the Arctic in there.

– A cold store room in a big store.

– A room that has the air conditioning turned up very high [10].

Тому це речення слід перекласти методом додавання та синонімічної заміни «Тут було холодно, як на полюсі».

Для відпрацювання перекладу словосполучень:

large-scale reforms – масштабні, всеохоплюючі реформи, clear a large slum – зруйнувати великі нетрі; created a barrier – створив бар'єр, перешкоду, не дав щось зробити; to offer a moral lesson – прочитати мораль, дати урок моралі, навіть різдвяний урок; to freak out – запанікувати (to lose control because of being shocked or scared); a spitting image – точна копія, вилитий; principled – принциповий, вартує запропонувати такі речення:

«Після зміни влади новий президент ініціював масштабні реформи (large-scale reforms), спрямовані на боротьбу з корупцією та підвищення прозорості державного управління.»

«Вчитель вирішив прочитати мораль учневі за його зухвалу поведінку і дати йому додаткове домашнє завдання.»

«Несправедливі закони створили бар'єр для розвитку малого бізнесу, обмежуючи підприємців у їхніх можливостях.»

Важливо також розвивати навички перекладу граматичних структур. Наприклад, візьмемо таке речення із модальним дієсловом *must* для вираження припущення, заперечення тощо: *it must have been a mistake* – Це точно була помилка. На основі цього речення можна скласти низку речень для перекладу з іншими лексичними одиницями та модальними словами (*can, could, shall, should, will, would*), аби за допомогою цих речень на переклад довести навичку знаходження потрібного відповідника до автоматизму. Це також торкається складного додатка і складного підмета.

Також інші граматичні явища необхідно правильно перекладати, уникаючи калькування, наприклад, «Лише поява недорогого житла може змінити ситуацію» (*make a difference*).

Навіть такі речення, як «You will need to remind her about it. She is prone to forgetting things like that», де необхідно опрацювати слово «*prone to*», часто потребують багаторазового повтору,

оскільки студенти часто плутають його зі словом *inclined to*, значення якого дещо відрізняється [10, с. 22].

Міжмовні трансформації вимагають точності та адекватності, а тому важливо, щоб переклад не сприймався як переклад, а як оригінальний текст. Тобто завдання перекладача – якомога правильніше підбирати відповідники. У режимі усного перекладу така функція повинна бути доведена до автоматизму. Наприклад, ідіоматичний вираз «draw a lesson from» перекладається як «винести урок», а не «витягти чи вилучити урок». Тому на такі ідіоми слід звертати особливу увагу, оскільки вже з'явилася тенденція невдалих калькованих запозичень в українській мові з англійської (*It was an amazing experience* – Це був неймовірний «досвід» замість «враження» тощо. *He went to sea only to find trouble and unhappiness*, в перекладі має звучати «Він пішов в море і знайшов там лише біду та нещастя», а не «тільки щоб знайти там біду та нещастя».

Це торкається і такої конструкції, як «lived to tell a tale» [10, с. 26], яку слід перекласти вибором синонімічного відповідника «**вижив**, щоб розказати усім про...». Тому для розвитку навички перекладу таких конструкцій потрібен арсенал вправ на переклад з української мови іноземною і навпаки.

Слід зауважити, що попри те, що посібник *Outcomes* одномовний, тобто не містить вправ на переклад, він пропонує вправи на роз'яснення значень та імплікацій того чи іншого мовного явища методом вибору з можливих варіантів. Наприклад,

It was like being at a rock concert

– being at the theatre for a modern play, where the audience stands up and applauds a lot;

– being at a conference where a famous speaker gives a party;

– being at a wildly popular classical music concert.

Однак здобувач освіти без звернення до словника може за таких умов дати деформацію значення.

Ще один приклад можливого викривлення значення наводить В. Карабан: Минулого місяця було опубліковано два поглиблених дослідження цієї проблеми. – Last month saw the publication of two in-depth studies of the issue [], де вираз *Last month saw* не перекладається дослівно, а за допомогою контекстуальної заміни. Таких прикладів можна наводити безліч, а тому оволодіння відповідниками лексичним одиницям мови оригіналу в мові перекладу тривалий процес і потребує

наскрізного втілення в усіх курсах дисциплін підготовки перекладачів.

Висновки. Отже, професійна перекладацька компетентність за своїм спектром знань, умінь і навичок є настільки ємним поняттям, що оволодіння нею виходить за межі таких курсів, як «Теорія та практика перекладу», «Переклад і редагування» та ін. Вона формується і розвивається у наскрізному вивченні інших мовних дисциплін, зокрема в практичному курсі іноземної мови. Оскільки сучасні навчально-ме-

тодичні комплекси зарубіжних видань є одномовними, для формування навички перекладу та перекладацької компетентності, в цілому, вартує згенерувати завдання на переклад мовних явищ, що вивчаються. Це дасть змогу розвинути когнітивні здібності здобувачів освіти під час оволодіння спеціальними дисциплінами перекладацького циклу та формувати ефективніші перекладацькі уміння та навички, які згодом сформується у професійну перекладацьку компетентність.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Балахтар В.В., Балахтар К.С. Адекватність та еквівалентність перекладу. «*Спецпроект: аналіз наукових досліджень*» : матер. IV Міжнар. наук.-практ. конф. Київ, 2011. С. 28–33.
2. Бідюк Н. М. Особливості формування перекладацької компетентності майбутніх учителів іноземної мови та літератури. *Слобожанський науковий вісник*. Серія Філологія. 2023. № 1. С. 36–42. DOI: <https://doi.org/10.32782/philspu/2023.1.7>.
3. Зінуква Н. В. Усний переклад у зовнішньоекономічній сфері: теорія і методика навчання магістрів-філологів: монографія. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2017. 424 с.
4. Каневська О., Золотий Б. Лінгводидактичні засади формування професійної компетентності викладача синхронного перекладу. «*Філософія. Педагогіка*» № 1 (6) 2024 рік. Вісник Дніпровської академії неперервної освіти. С. 55–65.
5. Карабан В. І. Узусні перекладацькі трансформації. *Стиль і переклад*. 2018. Вип. 1. С. 186–204. DOI: http://nbuv.gov.ua/UJRN/stt_2018_1_17
6. Левицька Н. В. Структура і зміст освітніх програм професійної підготовки перекладачів в університетах Німеччини. *Науковий вісник Ужгородського університету*. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота». Ужгород: 2013. Вип. 29. С. 81–84.
7. Мартинюк О. В. Порівняльна характеристика програм підготовки магістрів перекладу загального та профільного спрямування: досвід США. *Збірник наукових праць Кременецького обласного гуманітарно-педагогічного інституту ім. Тараса Шевченка*. Серія: Педагогічні науки. 2010. Вип. 1 (3). С. 63–69.
8. Фабрична Я. Г. Сучасні тенденції у професійній підготовці майбутніх перекладачів. *Вісник Університету імені Альфреда Нобеля*. Серія «Педагогіка». 2021. № 2 (22). С. 284–290. DOI: <https://2522-4115-2021-2-22-31>.
9. Черноватий Л. М. Методика викладання перекладу як спеціальності: підручник для студ. Вищих заклад. освіти за спеціальністю «Переклад». Вінниця: Нова Книга, 2013. 376 с. (Серія «UTTA Series»)
10. Dellar H., Walkley A. Outcomes 3rd Edition Advanced Student's Book with the Spark platform. 3rd Edition. NGL.2024. 214 p.
11. Hevorhian K. L., Hvozdiak O. M., Shostak U. V. Methodological foundations for learning a foreign language by future translators. *Innovate pedagogy*. 2023. Vol. 1. № 57. P. 162–165. DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/57.1.32>.
12. Neubert, A. (2000) "Competence in Language, in Languages, and in Translation", in Schäffner, Ch., Adab, B. (eds.) *Developing Translation Competence*, Amsterdam/Philadelphia: Benjamins, pp. 3–18.